

СТАНОВИЩЕ

от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.
Катедра „Здравни грижи“
Факултет „Обществено здравеопазване“
Медицински университет - Варна

за дисертационния труд на Стоянка Христова Янчева

на тема: СЕСТРИНСКИ ПОДХОД ПРИ ПАЦИЕНТИ С ОБСТРУКТИВНА СЪННА АПНЕЯ – ОЦЕНКА НА ФИЗИОЛОГИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И БЛАГОПРИЯТНИ ПОСЛЕДИЦИ

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
Област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление 7.4. Обществено здраве
Специалност „Управление на здравните грижи“
С научни ръководители: Доц. Мариана Николова Димитрова, д.оз.
Проф. д-р Марио Петров Милков, д.м.

Със заповед № Р-109-351/18.07.2023 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна съм избрана за член на Научно жури, а на основание Протокол №1/28.07.2023 г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ с кандидат Стоянка Христова Янчева в Медицински университет – Варна.

Данни за процедурата

Стоянка Христова Янчева е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве със Заповед № Р-109-506/04.11.2020 г. на Ректора на Медицински университет – Варна.

На основание доклад с вх. № 102-1489/19.06.2023 г. от проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н. – Ръководител катедра “Здравни грижи“, с решение по протокол № 208/07.07.2023 г. на ФС и доклад с вх. № 104-710/12.07.2023 г. на Декана на факултет „Обществено здравеопазване“ е отчислена с право на защита със заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-351 от 18.07.2023 г.

Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Стоянка Христова Янчева завършва Институт за подготовка на здравни кадри със средно-специално образование „Д-р Ненчо Николаев” – Варна, специалност „Медицинска сестра-общ профил” през 1987 г., а по-късно (1994 г.) надгражда полувисше медицинско образование към Полувисш медицински институт - Варна в същата специалност. През 2001 г. тя придобива степен „бакалавър”, а 2018 г. и магистър по „Управление на здравните грижи” в Медицински университет – Плевен.

Началото на професионалния ѝ път е през 1987 г. в Клиниката по пневмология и фтизиатрия при УМБАЛ „Св. Марина“ гр. Варна, където работи като медицинска сестра до 2020 г. От следващата година (2021 г.) до настоящия момент е медицинска сестра във Втора психиатрична клиника при УМБАЛ „Св. Марина“ гр. Варна. От 2017 г. Стоянка Янчева е преподавател, а от 2019 г. асистент в Катедра „Здравни грижи” на Факултета по обществено здравеопазване, Медицински университет - Варна, като част от учебните занятия, които води са свързани с професионалната реализация и научните ѝ интереси: Философия и въведение в сестринските грижи, Сестрински грижи при болни със соматични заболявания, Сестрински грижи при болни с онкологични заболявания, Сестрински грижи за психично болни. Активно участва в практическото обучение на студентите.

Взела е участие в конференции и научни форуми, има публикации и научни съобщения, някои от които свързани с дисертационния труд. Участва в авторските колективи на две учебни помагала за специалност „Медицинска сестра”. Включила се е в редица курсове за продължаващо обучение. Владее руски език, а също така ползва английски език.

Член е на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи, Българската асоциация по обществено здраве, Българското научно дружество по обществено здраве, Европейската асоциация по обществено здраве (EUPHA) и Българска психиатрична асоциация.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 211 страници, със стандартната за професионалното направление структура, в пет глави. Илюстриран е богато с 95 фигури, 10 таблици и 4 приложения.

Библиографският списък включва 269 заглавия, от които 68 на кирилица, 201 на латиница, превес имат чуждите автори, поради все още слабото изследване на проблема в нашата страна.

Оценка на актуалността на темата

Обструктивната сънна апнея е синдром с безспорна медико-социална значимост, поради широкото си разпространение и негативните последици върху здравето на хората в трудоспособна възраст. Усилията на специалистите, изучаващи проблема са насочени към търсене на терапевтични подходи и начини за справяне с него. Сериозността на

заболяването се основава на високите нива на заболяемост и болестност сред мъжете и жените на средна възраст, както и от риска от инвалидизация при ненавременно и неподходящо лечение. От друга страна диагностиката и лечението на Обструктивната сънна апнея налагат необходимостта от използването на мултидисциплинарно взаимодействие и индивидуален подход.

Проблемът е изключително актуален за нашата страна. Редица са неразрешените проблеми, свързани с диагностиката, лечението и грижите за пациенти с Обструктивна сънна апнея. Обучението, добрата комуникация, сътрудничеството в екипа и включването на медицинска сестра в него, информираността, апаратната обезпеченост и цената на предлаганата услуга са фактори, определящи успеха на лечението.

Съвременните медицински сестри като част от мултидисциплинарните екипи трябва да бъдат подготвени за активно участие в диагностичния и терапевтичен процес на пациентите със синдрома на Обструктивна сънна апнея (ОСА). Въвличането им в сомнологичната грижа, ще ни доближи до добрите сестрински практики успешно прилагани в световен мащаб, ще спомогне за персонализиране на грижата при тези пациенти, както и до повишаване качеството им на живот. Това прави темата на дисертационния труд на Стоянка Янчева значима, актуална и дисертабилна.

Литературният обзор е структуриран в шест части, които последователно и задълбочено проследяват основните аспекти, имащи отношение към изследвания от докторантката проблем. Анализът на прецизно подбраната научна информация е компетентно насочен към нуждите на конкретното изследване.

Той започва с исторически преглед на възникване на синдромът Обструктивна сънна апнея, направен е ретроспективен анализ на медицината на съня. Представен е опитът на САЩ и Европа във връзка с научните търсения на изследователите в областта на сомнологията. Извършен е преглед на развитието на медицината на съня в България, набелязани са съществуващите проблеми и са посочени възможности за тяхното решаване.

Докторантката изчерпателно е проучила и представила съвременните аспекти в диагностиката, лечението и проследяването на пациенти с Обструктивна сънна апнея.

В профила на сомнологичния пациент са разгледани поведенческите модели и факторите, свързани със здравето, което внася яснота по разглежданата проблематика.

Богатият професионален опит на Стоянка Янчева помага за задълбоченото анализиране на сестрински дейности и ползите от тях върху здравето на лица със синдрома. Специално място е отделено на нуждата от внедряване на нови методи в сестринската практика в областта на сомнологията. Изчерпателно е представен международния опит на сомнологичната грижа в практиката на медицинската сестра.

Литературния обзор завършва със значими изводи и обобщения, които са на базата на обстойно и задълбочено теоретично изследване, и анализ на актуални литературни източници.

Методологията на проучването е подробно разработена и включва: цел, задачи, хипотези, теоретично проучване, количествено проучване с три клона, качествено проучване и организация на изследването.

Целта на дисертационния труд е ясно и конкретно определена: „Да се проучи и оцени организацията на здравните грижи при лица с обструктивна сънна апнея, да се определи мястото на медицинската сестра в етапите на сомнологичния процес и на тази база се предложат подходи за оптимизиране на грижите”. Изведени са седем задачи за постигане на целта, обхващащи всички аспекти на извършената изследователска работа от Стоянка Янчева. Формулирани са четири хипотези.

Всяко от проведените проучвания е коректно и подробно описано. Количественото проучване с три клона включва: обект и обем на изследването, както и критериите за допускане и за изключване в него. Подробно са представени етапите на научното изследване, отразяващи конкретните дейности, времето и мястото на провеждане.

Приложеният инструментариум е собствено разработен, включва въпросник за провеждане на дълбочинно интервю и три варианта на анкетни карти. Съобразен е със спецификата за набиране на информация, подробно описан и представен в дисертационния труд. Докторантката е използвала широк набор от методи, адекватни на поставените цел и задачи: социологически и статистически методи за обработка и анализ на данни.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя получените резултати от проведеното изследване, структурирани и логически оформени в глава трета, след статистическата им обработка. В проучването са включени три групи респонденти:

- медицински сестри, работещи в структури за диагностика, лечение и проследяване пациенти с ОСА;
- експерти - лекари с опит в лечението на нарушения на дишането по време на сън;
- пациенти, диагностицирани със синдром на Обструктивна сънна апнея, чрез полисомнография и полиграфия, провеждащи PAP лечение.

Представянето на резултатите при всяка от изследваните групи започва с пълна и изчерпателна социо-демографска характеристика.

Проучена е информираността на медицинските сестри по въпроси, касаещи ОСА. Сериозно място е отделено на необходимостта от сестрински грижи при пациенти със синдрома, което по безспорен начин доказва, че добрата сомнологична грижа, обхваща периода на диагностика, лечение, контрол и проследяване, планирана и прилагана от обучени професионалисти по здравни грижи.

Изследвано е мнението на лекари, работещи с пациенти с Обструктивна сънна апнея в болничните и доболнични структури на осем града в страната, относно ролята на медицинската сестра в оказване на грижи за хора със синдрома. Анализът на получените резултати показва, че болшинството от експертите (96,70%) са на мнение, че лицата с ОСА се нуждаят от сестрински грижи, прилагани от квалифицирани медицински сестри, пълноправни членове на мултидисциплинарния екип, със своите функции и отговорности.

По-голяма част от специалистите (86,70%) са категорични, че разкриването на автономни сестрински практики, ще подобри качеството на живот на тези болни.

Оценена е степента на информираност на пациентите по въпроси, свързани с разглеждания синдром, изяснени са източниците за набавяне на информация по проблемите на съня. Интерес представляват получените резултати, след анализа на мнението на респондентите относно контрола, проследяването и продължителността на лечение. Посочени са най-честите затруднения, които срещат пациентите диагностицирани с ОСА през периода на своето лечение. Резултатите от проучването са позволили на докторантката да очертае профила на пациента с Обструктивна сънна апнея в нашата страна.

Представени са резултатите от проведеното дълбочинно интервю с пациенти с доказана ОСА, провеждащи лечение с PAP апарат и проследявани във времето. Седем пациента са диагностицирани чрез полисомнография, а трима посредством полиграфия. Данните от интервюто са представени по тематични области, обявени предварително в методиката. Преобладаваща част от анкетирания споделят, че влошеното им качество на живот, и още медицинските и социалните последици от синдрома се явяват основна причина да потърсят помощ. Независимо, че пациентите не познават специфичната ролята на медицинската сестра в цялостния процес на сомнологичната грижа, получените резултати по безспорен начин доказват необходимостта от специално обучени сестри в сомнологичната практика.

За целите на изследването е проучено мнението на трите групи респонденти по въпроси, касаещи важни за общественото здраве проблеми. Преобладаваща част (70%) от пациентите и (56,40%) от медицинските сестри споделят, че обществото не определя Обструктивната сънна апнея, като проблем за здравето на човек, изискващ сериозно внимание, което сериозно буди тревога.

Високо оценявам решението на докторантката да предложи оптимизиране на грижите за пациенти с Обструктивна сънна апнея в глава четвърта, чрез разработения *Проактивен подход за сестрински грижи в обучението на пациенти с ОСА*, целта на който е да посочи положителните страни на обучението и отражението му върху функционирането на пациента във всеки етап на оказване на сестрински грижи. Разработената авторска *Карта за оценка състоянието на пациента при провеждане на специализирани изследвания на съня*, ще гарантира възможността за прилагане на индивидуален подход в диагностиката, лечението и грижите за всеки пациент. Резултатите от проучването подкрепят необходимостта от целенасочена образователна подготовка и повишаване компетенциите на медицинските сестри за предоставянето на грижи за пациенти със синдрома на Обструктивна сънна апнея.

Изводи и приноси

Формулирани са 15 извода, които логически произтичат от предшестващия анализ, точно отразяват получените резултати от проведеното теоретично, количествено и качествено проучване, и показват съответствие с целта и задачите на представения труд.

Приносите в дисертационния труд са с познавателно теоретичен и практико-приложен характер, които приемам.

Приносите с безспорен практико-приложен характер са разработените: *идеен пилотен проект „Организация на диагностика, лечение и проследяване на пациенти с ОСА“, проактивния подход за участие на медицинската сестра в обучението на пациенти с ОСА, авторския модел на карта за оценка и проследяване на медицинските промени в състоянието на пациента с ОСА и тематичния курс за следдипломно обучение за медицински сестри в два модула.*

Във връзка с дисертацията докторантката представя списък с публикации и участия в научни форуми, съдържащ три заглавия, свързани с темата на представения труд.

Авторефератът е структуриран, според изискванията и достоверно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Лични впечатления

Познавам Стоянка Янчева от 2008 г. в началото като хоноруван, а по-късно и като щатен преподавател към Катедрата по здравни грижи при МУ-Варна. Благодарение на богатият ѝ професионален опит и отличното съчетаване на теория и практика, за кратко време Стоянка Янчева се утвърди като уважаван от студентите преподавател. Притежава умения за работа в екип, толерантна, коректна във взаимоотношенията си с околните, винаги готова да окаже подкрепа и помощ, което я прави незаменим колега. Високо оценявам непрекъснатият ѝ стремеж за професионално развитие и усъвършенстване на базата на солидни знания, отговорност, прецизност и трудолюбие.

Заклучение

Дисертационният труд е първото по рода си задълбочено, комплексно и целенасочено проучване на проблемите на пациенти с Обструктивна сънна апнея, на определяне необходимостта от сестрински грижи във всеки етап на сомнологичния процес и изясняване на ползите от прилагането на съвременни сестрински практики и модели. Отличава се със своята актуалност, прецизност, висока научна и безспорна практическа стойност. Показва, че Стоянка Янчева притежава задълбочена теоретична подготовка и професионални умения, които доказват добрите ѝ възможности за научно-изследователска работа.

Считам, че трудът отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна.

Въз основа на гореизложеното, давам своя положителен вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Стоянка Христова Янчева по специалност „Управление на здравните грижи“.

01.09.2023 г.
Варна

Изготвил становището:

/доц. Катя Генова, д.оз./